



[BOGDÁN LÁSZLÓ] VASZILIJ BOGDANOV

Egyedül a kastélyban

Megzavarodhat a víztükör
futhat a szín-csuda, tündököl
és éles a kép.

Csak ott, hol a kezdet és a vég
egybeesik, lesz a dal
örök fiatal.

(Rilke: *Szonettek Orpheuszhoz* I. 9. Képes Géza fordítása)

1. FELRIADÁS

Felriadok. Konganak
régen elolvadt órák.
Fél-őrülten bolyongok.
Nem mehetek el hozzád.

Hiszen meg se születtem.
Ötesztendős vagyok.
Sötét van a termekben.
Vékonyka angyalok

nyújtóznak a derengő,
homályos tükrök mélyén.
Lépteim visszhangoznak,
víziók meredélyén.

Ellobbannak a gyertyák,
kihuny az örökmécses.
„Mama! – kiáltom. – Mama...”
elpityeredek. Rémes,

hogy senki nincsen sehol.
Tüsszögök is. Szél van.
Csapkodnak a függönyök,
a felgyújtott kastélyban.

De hát arra a tűzre,
még húsz évet kell várni.
Elpityeredek. Félek.
Elkezdek kiabálni.

Ugrásra készen les rám
egy vörös szemű állat.
Pamlagra kucorodva
újabb rémálmok várnak.

2. AZ ANGYALOK

Ebben az újabb álomban kivilágosodnak a szobák.
 Százötven-kétszáz gyertya is ég a csillárookban,
 hatalmas állótükrök sokszorozzák a fényt.
 A sugárzásban, két példányban is látom magam,
 de már semmin sem csodálkozom. Didergek.
 Az ötéves, sírástól elgyengülő kisfiú,
 összekucorodva reszket a vörös szófán,
 s a görnyedt, fehér szakállas öregember,
 botjára támaszkodva, ide-oda kopog a termekben,
 mintha keresne valamit? Nem is látják egymást.
 A tükrökből kilépnek az angyalok.
 Fehérek, mint a nyírfák. Szigorúak.
 Iszonyú minden angyal.
 A kisfiú lehunyja szemét, imádkozik.
 Az öregember felvetett fejjel nézi az angyalokat.
 Érte jöttek volna? Magukkal viszik végre?
 Itt ér véget földi vonulása, ahol elkezdődött,
 a hatvan éve porig égett ősi kastélyban?
 De hol van az édesanyja, édesapja?
 Öreg dajkája hol van? Hát Andrej, a fivérei? A cselédség?
 Hova tűntek? A kutyák ugatását sem hallani.
 Eltévedtek volna a tavakból felszálló
 ólomszürke, alattomos ködben?
 Felfalta volna őket a patakban tanyázó,
 falánk, vörös szemű szörnyeteg?
 Csak a huzat mozgatja egykedvűen a függönyöket.
 Libegnek a gyertyák. Valahol becsapódik egy ablak.
 Hármat ütnek az órák. Sorra tűnnek el
 a tükrök mélyén a néma angyalok.
 A rém fejhangon vonít egy távoli szobában.

3. KÖDBEN

A kisfiú és az öreg
 ténferegnek a ködben.
 Megtalálják az utat,
 segít rajtuk az Isten?

„Most a kertben vagyunk.
 Csikorognak a hinták.
 Mögöttünk a tó. Látod?
 Most önti ki a tintát

egy óriási csontkéz
 a vacogó nyírfákra.
 Hallod, már itt motoszkál,
 áldozatait várja...”

„Nincs itt senki. Képzeldődsz.
 Érzékeid becsapnak.
 De a köd is eloszlik
 sugarában a napnak.

Hajnalra véget érhet
esztelen bolyongásunk.
Jöhet a perc, amelyre
olyan régóta várunk.”

„De ki vagy te, apóka?
soha nem láttalak.”
„Én te vagyok, jól figyelj,
most megláthatod magad!”

Döbbenet bámul. Vacog.
Szőke haja sugárzik.
Minden előtte áll még,
amin túl vagyok. Ásít.

„Szóval ilyen leszel
nyolcvan esztendő múlva.
Mozgó csontváz. Fejed
aszott, sárga uborka.

Túlélsz mindent. Háborút,
vegzálást, éhínséget.
Sok örömet tartogat
számodra még az élet.

Három éves már Léna,
valahol Péterváron.
Petrovszkban talákoztok
egy feltündöklő nyáron.

És többé el se váltok,
ő lesz a feleséged.
Nélküle értelmetlen
hullás lenne az élted.

És lesz egy szőszke lányod,
úgy fogják hívni, Tánya.
Rád hasonlít a szeme,
Te vagy a hasonmása.”

A tó partjára érnek,
egy ladik csikorog,
elszabadul a láncról.
A helyszín elforog.

Közel az óceán.
Normandiai sziklák,
szibériai erdők,
arcuk most megmutatják.

Szent Pétervár is itt van.
Párizs, az egész élet
fulladozik a ködben,
és lassan újraéled.

4. A LÁTHATATLAN VÁR

Elmegyünk, egyszer elmegyünk arra a régi térre,
és ott maradunk, meglátod, legalább néhány évre,
újraéljük az életünk, ott, Ravennában végre.

A sötét város messze van. Mégis oda kell jutni.
Hason kell csúszni, futni kell, futni csak, egyre futni,
éveink labirintusán valahogy át kell kúszni.

Mi várhat ott ránk, jól tudod, az örök fiatalság,
a kék tenger hullámai, az arcunk visszamoszák,
és boldog perceink szelek, süvöltve visszahozzák.

És lemarad az óceán, nem látjuk meg a tajgát.
Szent Pétervár is ködbe vész, és Szovjet-Oroszország
kusza fikció, várnak a normandiai sziklák.

Holt éveink sakktábláján valahol van egy bástya.
Zordon építmény lehet. Nem is mindenki látja.
Odáig el nem ér a szenny, hánytató kavalkádja.

Ott biztonságban lehetünk. Megkeressük a várat.
Ravennában van valahol. A mitológiánknak
centrumában várakozik. Ha akarjuk, feltámad.

Ezért kell, Léna, sürgősen Ravennába futnunk.
A bástyánk megtalálni, a várba el kell jutnunk.
És mindent faképnél hagyva végleg ott kell maradnunk.

Lehet, hogy láthatatlanok leszünk, akár a vár ott,
senki nem láthat, amikor bejárjuk majd a várost.
Egy látomásba költözünk, magunk is látomások.

Újraéljük az életünk, ott, Ravennában végre,
és ott maradunk, meglátod, legalább néhány évre,
elmegyünk egyszer, elmegyünk arra a régi térre.

Éveink labirintusán valahogy át kell jutni,
hason kell csúszni, futni kell, futni, egyre csak futni.
A sötét város messze van. Mégis oda kell jutni.

És boldog perceink szelek süvöltve visszahozzák,
a kék tenger hullámai az arcunk visszamoszák.
Mi várhat ott ránk? Jól tudod. Az örök fiatalság.

Kusza fikció, várnak a normandiai sziklák.
Szentpétervár is ködbe vész, és Szovjet-Oroszország.
És lemarad az óceán. Nem látjuk meg a tajgát.

Odáig el nem ér a szenny, hánytató kavalkádja.
Zordon építmény lehet. Nem is mindenki látja.
Holt éveink sakktábláján valahol van egy bástya.

Ravennában van valahol. A mitológiánknak
centrumában várakozik. Ha akarjuk, feltámad.
Ott biztonságban lehetünk. Megkeressük a várat.

És mindent faképnél hagyva végleg ott kell maradnunk.
A bástyánk megtalálni, a várba el kell jutnunk.
Ezért kell, Léna, sürgősen Ravennába futnunk.

Egy látomásba költözünk, magunk is látomások.
Senki nem láthat, amikor bejárjuk majd a várost.
Lehet, hogy láthatatlanok leszünk, akár a vár ott.

5. ÉBREDÉS A REPÜLŐN

Megint nem megyünk, Léna, sehova.
Tűnik kastélyunk. Elvész az álom.
Ravennába se jutunk el soha!
Láthatatlanul, esti utcákon

sem bolyonghatunk. Visz a repülő,
Amerikából Oroszországba.
Valami mélakóros, feszülő
érzés kerülget. Be vagyok zárva

egy látomásba. Újra látom
ama párizsi, kis utcákat.
Megsokszorozzák – ez nem álom! –,
visszahozzák víg kacagásod.

Gázlámpák, utcalányok áznak,
búsan nyikorgó konflisokban
lihegő párok. Még mire várnak?
Nem ők – az utca hallhatatlan.

Tizenkét ezer méter magasan.
Alattunk felhők. Varacskos disznók.
Hiába várom ötéves magam.
Eltűnt az éjben. Volt is, nem is volt.

Az ősi kastély leégett régen.
A forradalom vad viharában
vált zsarátnokká. Lángolt az éjben.
Vak voltam? Eddig miért nem láttam?

De most egyszerre tűnik fel minden,
mit életemben elvesztettem.
Hol voltam eddig? Ez az aggastyán,
e mozgó csontváz élt helyettem?

(Fordította: Bogdán László)

JEGYZET

„A versciklust – emlékezik Léna nagymama – már a repülőn kezdte írni, s otthon fejezte be. Igaza volt a másik versében – én ezeket azon ciklus egyenes folytatásának vélem –, Péterváron tél volt, hó és hideg. Pléddel a lábán ült az asztalánál, és hetekig írta a verseket, kihúzott sorokat, újakat írt be, újra fáradhatatlanul törölt, kitaróan javítgatta, aztán végre elkészült, és átadta nekem. Nem hittem, hogy tud még meglepetést szerezni, hát tudott. Én a hozzám írott verseit is általában tárgyilagosan nézem (legalábbis igyekszem objektíven megítélni, ha ez egyáltalán lehetséges?), de ez itt, a meg-megdöccenő rímek – az élet, akár egy szakadt ruha mindég fölfeslik valahol – valami más. A célzások örök fiatalságunkra és közös álmunkra, Ravennára, a germán mitológia legendás sötét városára, ahol Malevics társaságában járhattunk, úgy emlékszem, valamikor 1920 májusában – valami másra is céloznak, amit nem mondanak ki. Igen, meglepetten észleltem, hogy valami eszelős derű önti el ezt a versciklust, s az ötéves önmagával való találkozás régi, a forradalom viharában leégett kastélyukba visszatérő rögeszméjét variálja. Én a hasonmás-versekért soha nem rajongtam, de ez, ismétlem, egészen más. S a célzás Rilke angyalaira, a híres sorral: szomorú minden angyal. És a vége, tudod, a repülőút megjelenítése olyan szomorú, hogy elszorult a szívem. Vége immár az eszelős derűnek, átveszi helyét a kínos, már-már elviselhetetlen valóság. Hosszsan néztem rá, némán csókoltam meg az arcát, s kértem, másolhassam le a ciklust, hogy elküldhessem Neked, kislányom, hogy láthasd, nem volt igazad abban, hogy nincsen tovább. Van! Mindaddig, amíg élünk, még akkor is mozgó csontvázak élnek helyettünk...” Engem is megdöbbenett az újabb ciklus, anyát is. Lemásoltam a verseket, s az égi havazásokkal együtt azonnal elküldtem Mitosznak. Postafordultával jött a válasz, fordítja, s az újabb versekről hosszú levelet is írt nagyapámnak... De minderről majd részletesebben a biográfiában írok, melynek függelékében, terveim szerint, levelezésüket is közlöm majd – Tatjana Bogdanova

VARGA PATRICIA MINERVA, A fekete Bojtár számkivetettsége, 2000

